

Handläggare
Christina Ernstson
Telefon 08-508 33 908**Till**
Utbildningsnämnden
2016-08-18

Biblioteksplan 2016-2020

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr. 000646/2016.

Förvaltningens förslag på beslut

Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Tony Mufic
UtbildningsdirektörInger Pripp
Grundskoledirektör

Sammanfattning

Utbildningsnämnden har fått stadens Biblioteksplan 2016-2020 som remiss. Biblioteksplanen är ett övergripande strategidokument för hela Stockholms stads biblioteksverksamhet. Den beskriver bland annat folkbiblioteken och skolbibliotekens uppdrag och verksamhetsområden.

Förvaltningen anser att biblioteksplanen ger en viktig signal om att bibliotek ska finnas tillgängligt för alla och med ett innehåll som tillgodoser allas behov och förutsättningar.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom grundskoleavdelningen i samråd med gymnasie- och förskoleavdelningen samt avdelningen för uppdrag kring lärande och elevhälsa.

Bakgrund

Ett förändrat samhälle ställer nya krav och ger möjlighet till förnyelse och utveckling. Stockholms bibliotek har en betydande roll för att ge stockholmarna tillgång till kultur och kulturskapande. För att nå de mål och intentioner som finns för Stockholms bibliotek som en öppen institution för att gynna demokrati och gemenskap samt bidra till kunskap och läsning, har en ny biblioteksplan för 2016-2020 tagits fram. Biblioteksplanen avser stadens samlade biblioteksverksamhet.

Ärendet

Biblioteksplanen för Stockholms bibliotek 2016-2020 är ett övergripande strategidokument som innefattar folkbibliotek inom Stockholms stadsbibliotek, biblioteken inom Kulturhuset och Stadsteatern och skolbiblioteken i utbildningsförvaltningens regi. I den nya planen beskrivs biblioteksverksamhetens utbud och möjligheter att möta medborgarna och deras behov.

Folkbiblioteken fokuserar på att stimulera läslust, bildning och demokratiska samtal. Folkbiblioteket har också en samhällsservicefunktion som dock inte är primär. Folkbiblioteken har också ett uppdrag att samverka med förskolor och skolor i Stockholms stad. Folkbiblioteken är förskolornas primära bibliotek. De erbjuder de yngre barnen en första kontakt med vad biblioteksverksamhet är.

Skolbibliotekens roll är att vara en resurs för skolelevers läslust, språkutveckling och lärande. Skolbiblioteket är även en resurs för lärarna att tillsammans med skolbibliotekarien samarbeta och få stöd för att skapa bra undervisning.

I bibliotekslagen från 2014 förtydligas bibliotekets uppdrag inom flera områden. Lagen ligger till grund för den biblioteksplan som tagits fram. Några uppdrag som berör förskola, skola, barn och elevhälsa är:

- Biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning
- Biblioteken ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt
- Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning
- Alla elever ska ha tillgång till skolbibliotek
- Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska
- Biblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning

- Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet

Bibliotekens uppdrag grundas också i UNESCO:s folkbiblioteksmanifest, respektive skolbiblioteksmanifest. Där återfinns skrivningar om:

”Folkbiblioteket är till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass”

”Som stöd för studier erbjuder skolbiblioteket tjänster i form av informationssökning, via litteratur och andra medier. Det ger hela skolsamhället möjlighet att utveckla ett kritiskt tänkande genom att mer effektivt kunna hantera informationskällorna”

Beskrivning i planen för Stockholms bibliotek: Inriktning och kärna

I visionen för biblioteksplanen har man utifrån ledorden *Språk och berättelser, Litteratur, Bildning* och *Demokrati* format utvecklingsområden. Inom varje utvecklingsområde beskrivs arbets- och förhållningssätt för att möta stockholmarna och få fler att använda bibliotekens utbud. Inriktning för utvecklingsområdena är:

- För och med fler
- Ett av demokratins viktigaste jobb
- Biblioteket mitt i byn
- En större värld

I biblioteksplanen finns en målbild för skolbiblioteken. En mer konkret strategisk handlingsplan fastställs i en kommande skolbiblioteksplan. Biblioteksplanen har definierat fyra områden som utgångspunkt för det arbetet. Områdena är:

- Skolbibliotekets funktion
- Elevers behov i fokus
- Skolbibliotekariens kompetens
- Samordning och samverkan

Utifrån områdena finns beskrivningar om hur skolbiblioteket kan utformas till en modern funktionalitet på skolan. Skolbiblioteket får då en aktiv roll som kan stödja elevernas lärande och för lärarna att använda en mångfald av resurser för lärande och upplevelser. Tillgängligheten för alla elever och lärare skapas genom att resurserna finns via digitala verktyg. Skolan behöver också verka

för att eleverna får möjlighet att delta och utforma den biblioteksverksamhet som de har behov av.

Förvaltningens synpunkter

Läslust, bildning och demokrati är självklara utgångspunkter utifrån det uppdrag som skola, omsorg och bibliotek arbetar efter. Biblioteksplanen är strategisk och ger goda möjligheter för utveckling. Samarbetet mellan folkbiblioteket och skolbiblioteket uttrycks tydligt i biblioteksplanen. Det finns samarbets- och ansvarområden som kan utvecklas för att ge våra barn och ungdomar stöd i sitt medborgarskap och livslånga lärande.

Förvaltningen anser att biblioteksplanen ger bibliotek, förskola och skola möjlighet att samverka för att alla barn och unga ska möta miljöer där de kan utveckla sina färdigheter och sin förståelse. Barn behöver från tidig ålder få möta berättandet för att kunna upptäcka lusten i läsandet och språkets kraft i litteraciteten. För att barn och unga ska välja att läsa bör man ha förebilder och möta läsmiljöer under sin skoldag och fritid.

Förvaltningen vill understryka vikten av att alla verksamhetsområden arbetar för att ge alla barn och unga rätten att kunna agera och använda de digitala möjligheter som erbjuds i samhället. Det finns grupper som inte är vana, eller har kommit i kontakt med kvalitativa digitala resurser. Läsformat och lässituationer har med teknikens hjälp förändrats och möjligheter har öppnats. Exempelvis kan e-böcker ge lust till läsning och ökat lässtöd för många barn och ungdomar. Den nya tekniken måste komma alla till del. Digital segregation måste motverkas. Grund- och gymnasieskolorna i Stockholms stad inför nu ett nytt gemensamt bibliotekssystem. En ny skolplattform införs också, som möjliggör för alla skolformer från förskolan till vuxenutbildning att verka i en digital miljö.

Det är viktigt att det digitala biblioteket blir mer synligt och användbart både i skolan och på fritiden. En motvikt till den digitala konsumtion som barn och unga möter kan vara att själv producera vilket ofta ger förståelse och erfarenheter som utvecklar.

Skolverket har fått i uppdrag att ta fram två nationella strategier för skolans digitalisering. Strategierna kommer att gälla 2017-2022, beslut inväntas. Den ena strategin omfattar förskola, förskoleklass, fritidshem, grundskola och dess skolformer och den andra strategin omfattar gymnasieskolan och dess skolformer samt vuxenutbildningen. Strategierna visar på vikten av att vi skapar

förutsättningar för elever att utveckla en digital kompetens, en av de nyckelkompetenser som EU ser som en faktor för medborgarens möjlighet till att fungera i samhället. Digital kompetens innefattar bland annat att kunna använda och förstå digital teknik, att förhålla sig kritiskt och ansvarsfullt till medier och information samt att kunna lösa problem och omsätta idéer i handling.

Utifrån det uppdrag utbildningsområdet får genom strategierna behöver förvaltningen bland annat utveckla arbetsätt för att kunna utnyttja digitaliseringens potential i det pedagogiska arbetet. Skolbiblioteksplanen kommer att uttrycka vilka möjligheter som ges till en skola som har en bibliotekarie med den expertkompetensen i sin yrkesroll. Det datalogiska tänkandet och medie- och informationskunnighet är kompetenser som både stora och små medborgare behöver tillägna sig.

Bibliotekets roll som aktör för att sprida och vidmakthålla demokratiska värderingar och närheten till medborgaren är viktig. Skrivningen, Biblioteket mitt i "byn" speglar inte Stockholm. En handelsplats som har växt och expanderat till en miljonstad, organiserad i stadsdelsområden. Den lokala förankringen är viktig men byn ger inte associationer till våra stadsdelar och vår stad. Biblioteket mitt i samhällsutvecklingen, som är med och skapar förutsättningar för medborgarnas möjligheter till delaktighet, känns mer adekvat.

Det finns ett pågående arbete i staden med att ta fram en strategi för Stockholm som en smart och uppkopplad stad. För att staden ska utvecklas och nå målen i dessa visioner måste det finnas naturliga arenor och miljöer där barn och ungdomar får kunskaper och möjlighet att pröva sina färdigheter. Där kan biblioteken bidra som en viktig plats.

Förvaltningen anser att biblioteksplanen ger en viktig signal om att bibliotek ska finnas tillgängligt för alla och med ett innehåll som tillgodser allas behov och förutsättningar samt uppmärksammar och tar hänsyn till barnrättsperspektivet förenligt med barnkonventionens artiklar och bestämmelser. Det gäller då även barns rättigheter, jämställdhetsperspektivet, funktionshindersperspektivet och de nationella minoriteterna.

Biblioteksmiljöerna ska vara anpassade och utrustade för sitt ändamål. Biblioteken ska vara tillgängliga, öppna och bemannade med kompetens för att kunna möta användarna. De fysiska och digitala miljöerna ska kännas trygga.

Folkbiblioteket är en offentlig plats som omfattas av den lagstiftning som gäller för att ordningen ska upprätthållas. Förvaltningen anser inte att detta behöver regleras i en strategiplan för bibliotek.

Förvaltningen ställer sig positiv till biblioteksplanen. Planen ger organisationerna möjlighet att arbeta vidare utifrån de strategiska riktlinjer som ges, till att utveckla sina verksamheter. Den bjuder också in till samarbete som kan ge erfarenheter för framtida planer och utvecklingsarbete.

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bilaga

Kulturnämnden 2016-03-08 § 4 Biblioteksplan 2016-2020